

BESCHIKKING

Wet natuurbescherming – ontheffing ecologisch onderzoek

Aanvrager	RAVON
Aangevraagde activiteiten :	WNB aanvraag ontheffing soortenbescherming
Datum ontvangst aanvraag :	11.03.2021
Locatie :	gehele provincie Overijssel
Datum beschikking :	29.03.2022
Kenmerk :	D2022-03-004107
Zaaknummer :	Z-HZ-WNB-2021-002365

Deze beschikking is als volgt opgebouwd:

A.	BESLUIT ONTHEFFING ECOLOGISCH ONDERZOEK.....	4
A.1	Aanvraag	4
A.2	Besluit	4
A.3	Niet mee eens?	6
B.	VOORSCHRIFTEN BIJ HET BESLUIT.....	7
B.1	Contact opnemen	7
B.2	Algemene voorschriften	7
B.3	Hygiënemaatregelen bij veldonderzoek	8
B.4	Middelen	8
B.5	Rapportageplicht	9
C.	OVERWEGING BIJ HET BESLUIT.....	10
C.1	BEVOEGDHEID, PROCEDURE EN TOETSINGSKADER	10
C.1.1	Bevoegdheid.....	10
C.1.1.1	Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd	10
C.2	Procedure	10
C.2.1	Overeenstemming andere provincie	10
C.2.1.1	Adviesverzoek aan gemeente	10
C.2.1.2	Ontheffing soorten niet zomaar toepasbaar binnen Natura 2000-gebied.....	10
C.2.2	Toetsingskader soorten	10
C.2.2.1	Wettelijke regels	10
C.2.2.2	Provinciaal beleid	11
C.2.2.3	Omgevingsverordening, hoofdstuk 7 Natuur	11
C.2.2.4	Beleidsregel Natuur Overijssel 2017	11
C.3	WEERGAVE VAN DE FEITEN.....	11
C.3.1	Aanvraag ontheffing beschermde soorten	11
C.3.1.1	Omschrijving van de activiteiten	11
C.3.1.2	Doel van het ecologisch onderzoek.....	12
C.3.1.3	Soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd	12
C.3.1.4	Middelen waarvoor ontheffing wordt gevraagd	12
C.3.1.5	Periode.....	12
C.3.1.6	Onderliggende documenten / informatie.....	13
C.3.1.7	Aanvullende gegevens.....	13
C.3.1.8	Conclusie noodzaak ontheffing	13
C.3.2	TOETSING AANVRAAG ONTHEFFING SOORTEN.....	14
C.3.2.1	Inhoudelijke beoordeling	14
C.3.2.2	Beoordeling inventarisatiemethode.....	14
C.3.2.3	Onze reactie n.a.v. het onderzoeksprotocol	14
C.3.2.4	Beoordeling (vang)middelen	14
C.3.2.5	Jaarlijkse plicht om te rapporteren.....	15
C.3.2.6	Alternatievenafweging	15

C.3.2.7	Wettelijk belang	16
C.3.2.8	Beoordeling staat van instandhouding	17
C.3.2.9	Toetsing aan overige vereisten.....	17
C.3.2.10	Eindconclusie toetsing.....	17
C.3.2.11	Zorgplicht blijft altijd gelden	17
C.3.3	Adviezen	17
C.3.3.1	Bespreking van ontvangen adviezen	17
D.	SLOTCONCLUSIE	18
BIJLAGE 1-3	Onderzoeksprotocol RAVON	
BIJLAGE 4	Desinfectie protocol veldwerk, RAVON	

A. BESLUIT ONTHEFFING ECOLOGISCH ONDERZOEK

A.1 Aanvraag

U heeft, namens RAVON, een aanvraag om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming – onderdeel soorten (verder Wnb - soorten) bij ons ingediend. Deze hebben wij op 11 maart 2021 ontvangen. De aanvraag betreft een ontheffing voor het uitvoeren van ecologisch / wetenschappelijk onderzoek in de gehele Provincie Overijssel. In deze brief geven wij onze beslissing weer.

A.2 Besluit

Wij verlenen u een ontheffing voor de verbodsbepalingen voor soortgroepen, genoemd in tabel 1.

Tabel 1: Soortgroepen en verbodsbepalingen Wnb waarvoor ontheffing wordt verleend

Soortgroep	Verbodsbepaling Wnb (art.)	
Amfibieën	3.5, lid 1 3.10, lid 1a	opzettelijk vangen
	3.5, lid 2	opzettelijk verstoren
	3.5, lid 4 3.10, lid 1b	voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen
Reptielen	3.5, lid 1 3.10, lid 1a	opzettelijk vangen
	3.5, lid 2	opzettelijk verstoren
	3.5, lid 4 3.10, lid 1b	voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (opzettelijk) beschadigen of vernielen
Vissen	3.5, lid 1 3.10, lid 1a	opzettelijk vangen
	3.5, lid 2	opzettelijk te verstoren
	3.5, lid 4 3.10, lid 1b	voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (opzettelijk) beschadigen of vernielen

Tabel 2: Middelen waarvoor ontheffing wordt verleend

Soortgroep	Verbodsbepaling	Middel c.q. methode
Vissen	Wnb 3.9, lid 1, art. 3.24, lid 2 i.c.m. Bnb art. 3.10	Netten, fuiken elektrovisapparatuur, lichtvallen
Amfibieën	Wnb 3.9, lid 1, art. 3.24, lid 2 i.c.m. Bnb art. 3.10	Netten, fuiken, vangemmers, handmatig
Reptielen	Wnb 3.9, lid 1, art. 3.24, lid 2 i.c.m. Bnb art. 3.10	Handmatig met en zonder stropjes en met vangemmers

De motivering voor ons besluit is in bijlage 2 (overwegingen) weergegeven.

De volgende stukken van de aanvraag maken onderdeel uit van de ontheffing, voor zover niet in strijd met de voorschriften:

De stukken bij de aanvraag van 11 maart 2021 met kenmerk 6217861.

- Handleiding voor het Monitoren van Amfibieën in Nederland;
- Handleiding voor het monitoren van reptielen in Nederland;

De stukken bij de aanvulling van 26 april 2021 met kenmerk D2021-08-000831.

- Beantwoording van de door [REDACTED] gestelde vragen;
- Protocol Elektrovisen RAVON;

De stukken bij de aanvulling van 7 juli 2021 met kenmerk D2021-07-004360.

- Aanvullende informatie RAVON voor ontheffing.

De stukken bij de aanvulling van 30 augustus 2021 met kenmerk D2021-09-000732

- Handleiding NEM-Meetnet Beek- en Poldervissen

De stukken bij de aanvulling van 6 september 2021 met kenmerk D2021-09-000733

- Reactie van RAVON op concept-voorschriften

Deze ontheffing is geldig van 2 oktober 2021 tot en met 31 december 2041.

Voorschriften

Aan ons besluit verbinden wij voorschriften. Deze zijn in bijlage 1 weergegeven.

Ontheffing van soorten is niet geldig in Natura 2000-gebieden

De soortenbescherming is een ander afwegingskader dan voor gebiedsbescherming. In de aanvraag worden een aantal soorten weergegeven, die in een aantal Natura 2000-gebieden als instandhoudingsdoel gelden. Voor onderzoek naar dergelijke soorten is mogelijk ook een vergunning Wet natuurbescherming nodig. Dat geldt ook voor het uitvoeren van fysiek ecologisch onderzoek in het algemeen binnen deze gebieden. Provincie Overijssel is ook bevoegd voor het geven van natuurvergunningen op basis van de Wet natuurbescherming. Neem contact op met het Overijssel Loket¹ als u verwacht dat een natuurvergunning nodig is.

Ambtshalve intrekking of wijziging ontheffing

Wij wijzen u er op dat wij ambtshalve deze ontheffing wijzigen of intrekken als de omstandigheden zodanig veranderd zijn, dat wij deze niet of onder andere beperkingen of voorwaarden zouden hebben verleend.²

Leges

U bent voor het in behandeling nemen van uw aanvraag geen leges verschuldigd³.

Vragen

Heeft u vragen? Belt u dan met [REDACTED], te bereiken tijdens kantooruren op nummer [REDACTED]. Schrijft u ons een brief of e-mail? Vermeld dan ook het zaaknummer Z-HZ-WNB-2021-002365. Op die manier kunnen wij sneller op uw vraag of opmerking reageren.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Overijssel,

Lars Wuijster,
teamleider Vergunningverlening

Bijlagen:

Bijlage 1	Onderzoeksprotocol: Handleiding voor het monitoren van reptielen in Nederland
Bijlage 2	Onderzoeksprotocol: Handleiding NEM-Meetnet Beek- en Poldervissen
Bijlage 3	Onderzoeksprotocol: Handleiding voor het monitoren van Amfibieën in Nederland
Bijlage 4	Desinfectie protocol veldwerk, RAVON, april 2020

Afschriften

Een afschrift van dit besluit is tevens verzonden aan:

- Burgemeester en wethouders van alle gemeenten in Overijssel

¹ Telefonisch via 038 499 88 99 of via het e-mailadres meldpunt@overijssel.nl.

² Wet natuurbescherming art. 5.4, eerste lid, sub d.

³ Belastingverordening Overijssel

A.3 Niet mee eens?

Als u het niet eens bent met dit besluit kunt u bezwaar maken

Stuurt u dan een bezwaarschrift aan ons. Wij controleren dan of wij een juist besluit hebben genomen.

Uw bezwaarschrift is een brief die aan een aantal eisen moet voldoen.

De wet stelt eisen aan uw bezwaarschrift. Die eisen zijn:

1. U zegt met welk besluit u het niet eens bent. Dit doet u door in uw bezwaarschrift het kenmerk te vermelden dat in onze brief staat.
2. U zegt waarom u het niet eens bent met dit besluit.
3. U zet uw naam, adres, handtekening en de datum op uw bezwaarschrift.
4. U verstuurt het bezwaarschrift op tijd. Op onze brief staat een verzenddatum. U stuurt ons binnen zes weken na die datum uw bezwaarschrift.

Uw bezwaarschrift kunt u op 2 manieren aan ons versturen.

1. Met de post naar: Gedeputeerde Staten van Overijssel, team Juridische Zaken, Postbus 10078, 8000 GB Zwolle.
2. Via internet. U gebruikt daarvoor ons digitale bezwaarformulier. U vindt het formulier via <https://forms.overijssel.nl/bezwaar-klacht/bezwaar-beslissing/>.

Wat als u niet kunt wachten tot er een nieuw besluit is genomen?

Ook als u bezwaar maakt treedt dit besluit gewoon in werking. Dat kan vervelende gevolgen voor u hebben. U kunt de rechtbank dan vragen een voorlopige beslissing te nemen, door een zogeheten 'voorlopige voorziening' aan te vragen. Dit is een aparte procedure die loopt naast de door u gestarte bezwaarprocedure. Voor de behandeling van uw verzoek om een voorlopige voorziening betaalt u een bedrag. De rechter kan beslissen dat wij dat bedrag aan u moeten vergoeden. Voor informatie over het indienen van een verzoek belt u met de Rechtbank Overijssel: 088 - 361 55 55.

B. VOORSCHRIFTEN BIJ HET BESLUIT

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden.

B.1 Contact opnemen

Moet u volgens voorschriften iets melden of contact opnemen met het bevoegd gezag? Geeft u dan altijd aan dat het gaat om de Wet natuurbescherming – de naam van het project en ons kenmerk van dit besluit (D2022-03-004107). Daarmee is direct duidelijk voor welk deel van de organisatie de melding of uw verzoek bestemd is. Het Overijsselloket is bereikbaar via de telefoon onder nummer 038 499 88 99, optie 2 of via het e-mailadres meldpunt@overijssel.nl. Geeft u bij het melden ook uw naam en telefoonnummer aan ons door!

B.2 Algemene voorschriften

1. Deze ontheffing is alleen geldig voor (medewerkers en vrijwilligers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
2. De verantwoordelijkheid van de ontheffinghouder laat onverlet dat de ontheffinggebruiker strafrechtelijk kan worden vervolgd bij overtreding van deze ontheffing.
3. De aangegeven handelingen en/of de toegestane middelen mogen uitsluitend worden verricht dan wel toegepast voor ecologisch onderzoek om kennis over reptielen, amfibieën en/of vissen te vergaren.
4. De veldmedewerkers en vrijwilligers van de ontheffinghouder hebben kennisgenomen van deze ontheffing en dragen tijdens het veldwerk een afschrift (digitaal) van de ontheffing bij zich, inclusief alle daarbij behorende bijlagen.
5. Vaste medewerkers van RAVON mogen alle ontheffen handelingen in deze ontheffing uitvoeren. Vrijwilligers die in opdracht van RAVON handelen mogen op basis van deze ontheffing niet elektrovisseren. Vrijwilligers mogen alleen amfibieën hanteren, vissen met zegen en fuiken, werken met lichtvallen en adders hanteren op basis van deze ontheffing onder begeleiding van een vaste medewerker van RAVON of als zij hiervoor expliciet schriftelijk gemachtigd zijn door RAVON.
6. De ontheffinghouder draagt er zorg voor dat iedere gebruiker van deze ontheffing in het veld fysiek onderzoek uitvoert naar beschermde soorten volgens de meest recente inzichten en wetenschappelijke kennis. Innovaties in de wijze van onderzoek, waarbij vangen niet langer nodig is, die minder ingrijpend zijn voor een betrokken soort en/of tot een grotere trefkans leiden, vervangen het huidige reguliere veldonderzoek voor die soort. Deze innovaties vervangen de reguliere veldonderzoeksmethoden voor zover daarmee het doel van het onderzoek voor één of meerdere soorten bereikt kan worden, voor zover realistisch uit te voeren door vrijwilligers. Afwegingen hierin, zoals het niet invoeren van een innovatie op grond van een van deze redenen, worden onderbouwd beschreven bij de vernieuwing van het onderzoeksprotocol conform voorschrift 10 en 11.
7. De ontheffinghouder (of haar rechtsopvolgers), de medewerkers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (recht-)personen voeren in het veld fysiek onderzoek naar beschermde soorten uit volgens het meest recente onderzoeksprotocol⁴ van de ontheffinghouder voor provincie Overijssel.

⁴ Het onderzoeksprotocol bestaat uit de documenten 'Handleiding voor het monitoren van reptielen in Nederland', 'Handleiding NEM-Meetnet Beek- en Poldervissen' en 'Handleiding voor het monitoren van Amfibieën in Nederland', zoals aangeleverd bij de aanvraag. Naar deze drie documenten samen wordt hierna verwezen als 'het onderzoeksprotocol'.

8. De ontheffinghouder evalueert tenminste één keer in de drie jaar het onderzoeksprotocol en past deze aan op basis van de nieuwste wetenschappelijke inzichten c.q. onderzoeksmethoden. Aanpassing is nodig als uit de nieuwste inzichten blijkt dat nieuwe middelen en/of methoden leiden tot minder verstoring van soorten, voortplantingsplaatsen en/of rustplaatsen en/of tot een hogere trefkans.
9. Als u het onderzoeksprotocol beschermde soorten aanpast, stuurt u de aangepaste versie, inclusief onderbouwing van de wijzigingen, binnen 4 weken (na de interne vaststelling binnen uw organisatie) ter goedkeuring naar provincie Overijssel, team vergunningen, onder vermelding van het kenmerk (D2021-09-000762) van de ontheffing.
10. De ontheffinghouder draagt er zorg voor dat bij elk veldonderzoek ernstige verstoring van het leefgebied tijdens de voortplantingsperiode of de overwintering van een betrokken soort zo veel als mogelijk voorkomen wordt. Het onderzoek mag de voortplanting niet in gevaar brengen of de overwintering verstoren.
11. De ontheffinghouder draagt er zorg voor dat bij onderzoek in water met een net minimaal 50% van de geschikte voortplantingsplaats ongemoeid wordt gelaten.
12. De veldonderzoeken in oppervlaktewater met alle vormen van netten zijn niet toegestaan als de temperatuur in de waterkolom hoger is dan 24 graden Celsius of als de luchttemperatuur lager is dan 0 graden Celsius.
13. Algemeen geldt dat gevangen dieren zo snel mogelijk, op de plek waar ze gevangen zijn, weer vrij moeten worden gelaten. Dit geldt voor alle inheemse diersoorten, ongeacht beschermingsstatus.

B.3 Hygiënemaatregelen bij veldonderzoek

14. De ontheffinghouder voorkomt het overbrengen of verspreiden van ziektekiemen via materieel, materiaal of kleding (van mens op dier, dier op mens of dieren onderling). Het gaat in ieder geval om ziektes, waarvan op het moment van het onderzoek bekend is dat deze in Nederland voorkomen. Daarvoor bent u verplicht om bij elk veldonderzoek naar amfibieën en/of vissen het door RAVON opgestelde Hygiëneprotocol⁵ te volgen.
15. Het is niet toegestaan om inheemse dieren naar een andere plek dan de vangplek te verplaatsen. Dat is nodig om verspreiding van ziektekiemen tegen te gaan. Als uitzondering hierop mogen inheemse vissen die worden aangetroffen in amfibieënpoeLEN worden verplaatst naar de dichtstbijzijnde hiervoor geschikte watergang.
16. Ter voorkoming van verspreiding van invasieve exoten is het verplicht bij het verlaten van de locatie van een veldonderzoek⁶ eerst banden van vervoersmiddelen grondig te reinigen met water en een borstel om plantenresten volledig te verwijderen en het profiel van schoenen en laarzen op dezelfde wijze te reinigen voor deze opnieuw worden gebruikt op een andere locatie.

B.4 Middelen

17. Het zelfstandig gebruik van elektrische visapparatuur is toegestaan door veldecologen¹² die kunnen worden beschouwd als ervaren elektrovisser. Ervaren elektrovisser zijn zij die deze techniek eerder al hebben toegepast:
 1. Onder begeleiding van een ervaren elektrovisser
 2. Bij minimaal 10 onderzoeksmomenten
 3. in verschillende watertypen (zoals ondiep, diep, stilstaand, stromend)
 4. voor verschillende vissoorten

⁵ https://ravon.nl/Portals/2/Bestanden/Publicaties/Hygiene_protocol.pdf

⁶ Een verplaatsing geldt als een nieuwe locatie zodra de verplaatsing niet meer te voet maar met een vervoermiddel geschiedt.

5. waarbij de begeleidende elektrovisser van oordeel is dat de aspirant-elektrovisser na deze begeleiding voldoende deskundig is om zelfstandig te elektrovisseer.
 6. Alle vijf genoemde voorwaarden dienen van toepassing te zijn.
18. Om opgeleid te worden tot zelfstandig elektrovisser zoals bedoeld in voorschrift 20 mag elektrische visapparatuur gehanteerd worden onder begeleiding van een ervaren elektrovisser.
 19. Er mag uitsluitend gebruik gemaakt worden van moderne elektrovisapparatuur (Brettschneider en Fishtronics). DEKA's mogen niet worden toegepast.
 20. Vissen met netten in water waar eitjes voorkomen van amfibieën is uitsluitend toegestaan als dit noodzakelijk is voor het onderzoeksdoel en er geen alternatieve methode is die minder invloed heeft.
 21. Fuiken voor amfibieën moeten een voorziening hebben om rovers, zoals ratten, otters en vissen, tegen te houden.
 22. Vangemmers voor amfibieën zijn voorzien van een drainagesysteem om regenwater af te voeren (bijv. gaten in de bodem). Een vangemmer moet uit de zon staan en voorzien zijn van een afdak tegen predatoren.

B.5 Rapportageplicht

23. De ontheffinghouder dient jaarlijks per gemeente te rapporteren welke middelen, toegestaan volgens deze ontheffing, zijn toegepast bij onderzoek naar vogels en/of strenger beschermde diersoorten . Tevens geeft u aan welke soorten zijn gevangen c.q. verwond of gedood zijn bij het vangen. Ook informatie over de voortplantingsplaatsen en rustplaatsen is van belang.

Concreet moet het volgende per onderzoek worden weergegeven:

- de locatie (naam gemeente) en datum,
- het doel van het onderzoek,
- de gebruikte vangmiddelen/-methoden,
- per vangmiddel de reden van gebruik c.q. het niet toepassen van een alternatieve minder invasieve onderzoeksmethode;
- het aantal gevangen exemplaren van een soort;
- de aantallen verstoorde c.q. gedode individuen van een soort (ook als er geen sprake is opzet);
- de aantallen verstoorde of vernielde voortplantings- of rustplaats van de betrokken soort.

Het rapport bestaat uit een spreadsheet. De ontheffinghouder dient ervoor te zorgen dat hij de benodigde gegevens van de gebruikers van de ontheffing krijgt.

24. De ontheffinghouder levert het rapport elk jaar uiterlijk 15 februari over het voorgaande jaar digitaal aan bij Gedeputeerde Staten van Overijssel via het e-mailadres meldpunt@overijssel.nl, onder vermelding van Wet natuurbescherming – soorten en het kenmerk van de ontheffing (D2021-09-000762). Het eerste rapport levert u uiterlijk 15 februari 2022 aan, over het deel van 2021 waarin de ontheffing geldig is.

C. OVERWEGING BIJ HET BESLUIT

C.1 BEVOEGDHEID, PROCEDURE EN TOETSINGSKADER

C.1.1 Bevoegdheid

C.1.1.1 Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd

De aangevraagde activiteiten vinden plaats op het grondgebied van Overijssel. De activiteiten vallen niet onder de uitzonderingen van de bevoegdheid, zoals weergegeven in het Besluit natuurbescherming. In dat geval zijn Gedeputeerde Staten van provincie Overijssel bevoegd tot het nemen van besluiten op basis van de Wnb (art. 1.3, eerste lid).

Als de activiteiten ook gevolgen heeft voor populaties van soorten op het grondgebied van de aangrenzende provincie (art. 1.3, derde lid Wnb) stemmen wij ons besluit af met gedeputeerde staten van die provincie.

C.2 Procedure

De procedure voor het verlenen van de ontheffing is uitgevoerd in overeenstemming met hoofdstuk 5 van de Wnb. Daarbij zijn de relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

C.2.1 Overeenstemming andere provincie

De aangevraagde activiteiten vinden plaats op ons grondgebied. De activiteiten bestaan uitsluitend uit onderzoek in verschillende vormen naar beschermde soorten. Er worden geen soorten aan de natuur onttrokken. Effecten op populaties op het grondgebied van een andere provincie treden niet op. Overeenstemming met een andere provincie is niet nodig.

C.2.1.1 Adviesverzoek aan gemeente

Wij hebben de aanvraag naar het college van burgemeester en wethouders van alle gemeenten in de provincie Overijssel gestuurd met het verzoek om advies. De gemeenten zijn vier weken de gelegenheid geboden om te reageren. Alleen de gemeente Zwolle heeft van deze gelegenheid gebruik gemaakt en aangegeven de aanvraag ter kennisgeving te hebben aangenomen en geen reden te zien tot inhoudelijk advies.

C.2.1.2 Ontheffing soorten niet zomaar toepasbaar binnen Natura 2000-gebied

Als ecologisch onderzoek binnen (de invloedsfeer van) een Natura 2000-gebied plaats vindt, dan is er mogelijk sprake van (tijdelijke) negatieve effecten op één of meerdere instandhoudingsdoelen van dit gebied. Als er sprake is van een kans op significant negatieve gevolgen heeft u mogelijk ook een natuurvergunning nodig op basis van de Wnb. Neem in dat geval contact met ons op. Wij zijn ook voor dat onderdeel bevoegd gezag.

C.2.2 Toetsingskader soorten

Een ontheffing kan worden verleend als aan verschillende kaders is voldaan. In deze paragraaf beschrijven we kort aan welke kaders wordt getoetst.

C.2.2.1 Wettelijke regels

Een verzoek tot ontheffing wordt beoordeeld op basis van de regels, zoals deze zijn opgenomen in hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming. Bij ons oordeel houden we tevens rekening met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden. Voor zover dat in overeenstemming is met de wettelijke regels.

Ook het Besluit natuurbescherming en (soms) de Regeling natuurbescherming zijn voor de toetsing relevant.

C.2.2.2 Provinciaal beleid

Naast de wettelijke regels hebben wij beleid opgesteld in onze Omgevingsvisie. De regels, die daaruit voortkomen, zijn vastgelegd in onze Omgevingsverordening Overijssel 2017 (hoofdstuk 7).

C.2.2.3 Omgevingsverordening, hoofdstuk 7 Natuur

Met de Omgevingsverordening Overijssel 2017 (hierna: Omgevingsverordening) hebben wij een nadere invulling gegeven aan enkele wettelijke regels. In deze verordening zijn een aantal nationaal beschermd diersoorten vrijgesteld van de verbodsbepalingen. Het gaat om soorten die algemeen voorkomen. De betreffende soorten zijn opgenomen in bijlage 9a bij artikel 7.4.1 van de Omgevingsverordening. De populaties van deze soorten verkeren in een gunstige staat van instandhouding. Deze vrijstellingen zijn aanvullend aan de vrijstellingen via de gedragscodes.

Voor de soorten in de eerder genoemde bijlage geldt een vrijstelling voor het opzettelijk vangen en het beschadigen van rust- en verblijfplaatsen. Deze vrijstelling geldt ook voor het ecologisch onderzoek in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling. De vrijstelling geldt alleen als dit nodig is in het belang, zoals dit per soort is weergegeven in bijlage 9a bij artikel 7.4.1 van de Omgevingsverordening. En als aan onderstaande voorwaarden is voldaan.

Voorwaarden

- De vrijstelling voor de handeling is niet geregeld in een door de minister goedgekeurde gedragscode.
- Er zijn geen andere bevredigende oplossingen om de doelstellingen van de handelingen te bereiken.
- De algemene zorgplicht is in acht genomen. Dat wil zeggen dat het opzettelijk vangen en doden van dieren zoveel mogelijk is voorkomen.

C.2.2.4 Beleidsregel Natuur Overijssel 2017

In onze beleidsregel Natuur geven we uitleg over de wijze waarop onze provincie uitvoering geeft aan de Wet natuurbescherming. De beleidsregel wordt aangepast als daar aanleiding toe is. In 2019 is onder andere een paragraaf aan de beleidsregel toegevoegd over jaarrond beschermde vogelnesten. Deze wijziging is 1 september 2019 inwerking getreden.

Achtergrondinformatie bij wijzigingen in onze beleidsregels vindt u in de 'Handreiking soortenbescherming'.

C.3 WEERGAVE VAN DE FEITEN

C.3.1 Aanvraag ontheffing beschermde soorten

C.3.1.1 Omschrijving van de activiteiten

U vraagt als natuurbeschermingsorganisatie een ontheffing aan voor het uitvoeren van ecologisch onderzoek in provincie Overijssel.

U geeft aan dat u de neergaande trend van de biodiversiteit van de laatste eeuw wilt ombuigen naar krachtig herstel. Daarbij heeft u als doelstelling duurzame populaties van inheemse reptielen, amfibieën en vissen te realiseren, verspreid over hun natuurlijke leefgebied in Nederland en haar overzeese gebiedsdelen. Om deze doelstelling te realiseren voert u diverse activiteiten uit, waaronder monitoring en ecologisch onderzoek.

Door monitoring en ecologisch onderzoek zorgt u ervoor dat bekend is hoe het met reptielen, amfibieën en vissen gaat in Nederland en dat begrepen wordt wat deze soorten nodig hebben. Op basis van de verkregen informatie agendaert u problemen en u adviseert en inspireert natuurbeheerders, boerenland, openbare ruimte en particulieren om rekening te houden met reptielen, amfibieën en vissen in hun doen en laten.

C.3.1.2 Doel van het ecologisch onderzoek

Het ecologisch onderzoek, zoals aangevraagd, vindt plaats om de kennis over reptielen, amfibieën en vissen te vergroten en kennislacunes te dichten.

C.3.1.3 Soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd

U vraagt ontheffing aan van de verbodsbepalingen en soortgroepen, zoals opgenomen in tabel 4.

Tabel 4: soorten en verbodsbepalingen

Soortgroep	verbodsbepaling	(opzettelijk) doden of vangen ^{7, 8, 9}	opzettelijk verstoren ^{10, 11}	voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen ^{12, 13}
Amfibieën (art. 3.5)		X	X	X
Andere amfibieën (art. 3.10)		X		X
Reptielen (art. 3.5)		X	X	X
Andere reptielen (art. 3.10)		X		X
Vissen (art. 3.5)		X	X	X
Andere vissoorten (art. 3.10)		X		X

C.3.1.4 Middelen waarvoor ontheffing wordt gevraagd

Voor de volgende (vang)middelen vraagt u een ontheffing aan:

- Handmatig (reptielen en amfibieën);
- vangemmers (reptielen en amfibieën);
- stropjes (reptielen);
- schepnet (vissen en amfibieën);
- fuiken (vissen en amfibieën),
- zegen (vissen);
- elektrovisapparatuur (vissen);
- lichtvallen (vissen).

C.3.1.5 Periode

U vraagt ontheffing aan voor een periode van twintig jaar tot en met 31 december 2041.

⁷ Art. 3.1, eerste lid Wnb

⁸ Art. 3.5, eerste lid Wnb

⁹ Art. 3.10, eerste lid, sub a Wnb

¹⁰ Art. 3.1, vierde lid Wnb

¹¹ Art. 3.5, tweede lid Wnb

¹² Art. 3.5, vierde lid Wnb

¹³ Art. 3.10, eerste lid, sub b Wnb

C.3.1.6 Onderliggende documenten / informatie

Voor de beoordeling van de aanvraag zijn de volgende documenten toegezonden:

De stukken bij de aanvraag van 11 maart 2021 met kenmerk 6217861.

- Aanvraagformulier;
- Ontheffing FF/75A/2015/013;
- Ontheffing FF/75A/2016/015;
- Ontheffing FF/75A/2016/022;
- Activiteitenplan ontheffingsaanvraag RAVON;
- Protocol veldwerk-opdrachten amfibieën;
- Protocol veldwerk-opdrachten reptielen;
- Protocol veldwerk-opdrachten vissen;
- Handleiding ANLb Amfibieën;
- Handleiding ANLb Vissen;
- Handleiding meetnet amfibieën en vissen in Natura 2000-gebieden;
- Handleiding voor het Monitoren van Amfibieën in Nederland;
- Handleiding voor het monitoren van reptielen in Nederland;
- Veiligheidsvoorschriften veldwerkzaamheden vuursalamander;

De stukken bij de aanvulling van 26 april 2021 met kenmerk D2021-08-000831.

- Beantwoording van de door [REDACTED] gestelde vragen;
- Protocol Elektrovisen RAVON;

De stukken bij de aanvulling van 7 juli 2021 met kenmerk D2021-07-004360.

- Aanvullende informatie RAVON voor ontheffing.

De stukken bij de aanvulling van 30 augustus 2021 met kenmerk D2021-09-000732

- Handleiding NEM-Meetnet Beek- en Poldervissen

De stukken bij de aanvulling van 6 september 2021 met kenmerk D2021-09-000733

- Reactie van RAVON op concept-voorschriften

C.3.1.7 Aanvullende gegevens

Op 9 april en 21 mei 2021 zijn aanvullende gegevens gevraagd. Deze gegevens zijn op 26 april¹⁴, 7 juli¹⁵, 16¹⁶, 18¹⁷, 19¹⁸ en 30¹⁹ augustus en 6 september 2021²⁰ ontvangen.

C.3.1.8 Conclusie noodzaak ontheffing

Tijdens het uitvoeren van ecologisch onderzoek is er sprake van overtredingen van verbodsbepalingen. Dat kan veroorzaakt worden door de wijze van onderzoek (vangen van dieren), maar ook door het gebruik van verboden en/of niet selectieve vangmiddelen²¹. Er is een ontheffing nodig om ecologisch veldwerk te verrichten ten behoeve van het verzamelen van informatie om specifieke kennis te vergaren om kennislacunes weg te nemen.

In de volgende paragrafen toetsen wij of de ontheffing op basis van de wet verleend kan worden.

¹⁴ Ons kenmerk D2021-08-000831

¹⁵ Ons kenmerk D2021-07-004360

¹⁶ Ons kenmerk D2021-09-000727

¹⁷ Ons kenmerk D2021-09-000730

¹⁸ Ons kenmerk D2021-09-000731

¹⁹ Ons kenmerk D2021-09-000732

²⁰ Ons kenmerk D2021-09-000733

²¹ Wet natuurbescherming, art. 3.4, eerste en vierde lid en art.3.9, eerste en derde lid.

C.3.2 TOETSING AANVRAAG ONTHEFFING SOORTEN

C.3.2.1 Inhoudelijke beoordeling

Onze Omgevingsverordening geeft voor uw handeling en betrokken soorten geen vrijstelling.

C.3.2.2 Beoordeling inventarisatiemethode

Onderzoeksprotocol beschermde soorten

In de meegestuurde handleidingen voor het onderzoek naar reptielen, amfibieën en vissen beschrijft u voor een diversiteit aan soorten de periode en de methode van het onderzoek. U onderbouwt hierin tevens de noodzaak van een onderzoeksmethode in relatie tot de doelstelling van het onderzoek.

De beschreven inventarisatiemethoden zijn voor een belangrijk deel gebaseerd op bestaande protocollen, handleidingen en dergelijke in het ecologisch werkveld. De wijze van onderzoek is afhankelijk van de doelstelling. U geeft per soortgroep richtlijnen om de onderzoeksmethode te kiezen die tot de minste verstoring leidt.

C.3.2.3 Onze reactie n.a.v. het onderzoeksprotocol

Het weergegeven onderzoeksprotocol geeft blijk van een zorgvuldige afweging in de toe te passen onderzoeksmethoden. Door de brede scoop van de aanvraag is volgens ons een verdere onderbouwing in dit stadium niet mogelijk. Dat kan pas bij elk concreet uit te voeren onderzoek. Dit komt terug in de verplichte jaarrapportage. Om te borgen dat het meest recente onderzoeksprotocol wordt gebruikt, leggen we dat vast in voorschrift 9. Om te borgen dat uw onderzoeksprotocol de meest recente inzichten op het gebied van onderzoeksmethoden weergeeft leggen we dit in voorschrift 10 vast. Daarbij verplichten wij u om een gewijzigd onderzoeksprotocol aan ons voor te leggen ter goedkeuring (voorschrift 11). Dat is in ieder geval nodig om discrepantie tussen de ontheffing en de uitvoeringspraktijk te voorkomen. Het borgt echter ook een terugkerende interactie tussen u als ontheffinghouder en ons, als bevoegd gezag. Door de duur van deze ontheffing is een regelmatig contact nodig, doordat de praktijk van veldonderzoek in een snel tempo verandert.

Aanvullend aan het protocol voor de uitvoering van ecologisch veldwerk is volgens ons een betere borging nodig van de kwaliteit van de te bemonsteren voortplantingswateren. Daarmee beschermen wij een deel van de voortplantingsplaatsen van soorten in water. Om te voorkomen dat een voortplantingswater volledig wordt verstoord door het gebruik van onder andere het schepnet geven wij als randvoorwaarde mee dat minimaal 50% van de voortplantingswater ongerept moet blijven. Op die wijze blijft, direct na het uitvoeren van de bemonstering, een deel zijn functie als voortplantingswater behouden. We leggen dit in voorschrift 13 vast. De ontheffinghouder blijft altijd de eindverantwoordelijke hiervoor.

Ter bescherming van amfibieën en reptielen verplichten we via voorschrift 16 het toepassen van het desinfectieprotocol van Ravon bij veldonderzoek in en nabij water. Daarbij versterken wij de adviezen in dit protocol door het verplichten van die maatregelen, zowel voor de veldmaterialen, de kleding, de wegwerphandschoenen als de vervoersmiddelen. Ook hierbij zijn steeds de meest recente wetenschappelijke inzichten geldend. Vanuit dezelfde zorg om verspreiding van ziektekiemen te voorkomen leggen wij in voorschrift 17 vast dat het niet is toegestaan om dieren naar een andere plek dan de vangplek te verplaatsen, met een uitzondering voor vissen die worden aangetroffen in amfibieënpoelen.

Aanvullend leggen wij u in voorschrift 18 op dat u de profielen van schoeisel en van banden van vervoersmiddelen moet reinigen, voordat u deze opnieuw gebruikt op een andere locatie. We doen dit om ongewenste verspreiding van invasieve exoten zo veel mogelijk te voorkomen. Deze exoten verdringen de inheemse flora. Dit voorschrift geldt voor elke onderzoekslocatie.

C.3.2.4 Beoordeling (vang)middelen

Aanvraag ontheffing vangmiddelen

In uw aanvraag heeft u aangegeven welke vangmiddelen bij de onderzoeken eventueel ingezet worden (zie ook paragraaf B1.4). In het onderzoeksprotocol geeft u per soort(-groep) aan welke vangmiddelen u

eventueel gebruikt. Het toe te passen vangmiddel is afhankelijk van de doelstelling van het onderzoek, de onderzoeksmethode en de betrokken soort(-en). U kiest steeds voor de beste methode om de doelstelling van het onderzoek te bereiken. Het doel daarbij is om zo min mogelijk verstoring of schade aan een soort of gebied toe te brengen. Het toepassen van de aangevraagde vangmiddelen is gebaseerd op bestaande protocollen en praktijk.

Onze reactie op aangevraagde vangmiddelen

Bij het gebruik van niet selectieve vangmiddelen is terughoudendheid geboden. Het gebruik van deze middelen is wettelijk verboden, onder andere doordat zij een bedreiging (kunnen) vormen voor de staat van instandhouding van in het wild levende dieren. Bij ecologisch veldonderzoek worden dieren weliswaar zo snel mogelijk weer vrij gelaten, maar een deel loopt het risico op beschadiging en/of gaat dood. Bovendien is niet van alle middelen duidelijk of ze niet schadelijk zijn voor andere dieren dan de soorten die men wil vangen.

Het is niet voor elk onderzoek nodig om dieren te vangen. Voor een steeds grotere groep diersoorten (vooral in water) is de aanwezigheid aantoonbaar met eDNA. Dit is geen vangmiddel en heeft geen effecten op de betrokken soort(en). De techniek ontwikkelt zich steeds verder. Soms is het al mogelijk om zelfs iets aan te geven over de omvang van de populatie. Het is echter (nog) niet geschikt voor alle typen veldonderzoek of voor alle soorten. Voor zover dat wel toepasbaar is hoort deze methode te prevaleren boven het traditionele veldwerk.

Daarbij is het belangrijk dat de veldecoloog voldoende kennis heeft over het biotoopgebruik van de betrokken soort en de periode met de hoogste trefkans. Dat garandeert dat een e-DNA monster in de goede periode en op de plek met de meeste trefkans wordt genomen. Bovendien moet hij ervaren zijn met het conserveren van monsters. Als een van beide factoren niet gegarandeerd is, is het resultaat van het monster niet betrouwbaar. Dat geldt ook voor het laboratorium, dat deze monsters onderzoekt.

C.3.2.5 Jaarlijkse plicht om te rapporteren

Jaarlijks levert u een rapportage aan over de uitgevoerde onderzoeken. Dat is nodig vanuit de rapportageplicht over verleende ontheffingen, die wij als bevoegd gezag hebben. Concreet moet u het volgende rapporteren:

- per onderzoek de locatie (naam gemeente) en datum van uitvoering;
- per onderzoek het doel daarvan;
- gebruikte vangmiddelen/-methoden;
- afweging tussen gebruikte en alternatieve methoden of middelen, waarmee minder tot geen effecten op soorten en / of verblijfplaatsen optreden;
- de aantallen verstoorde c.q. gedode individuen van een soort (ook als er geen sprake is van opzet);
- het aantal verstoorde of vernielde rust- en verblijfplaatsen van een soort.
- Deze zaken geeft u in een spreadsheet per onderzoek en per gemeente weer.

Deze rapportageplicht is in voorschrift 25 en 26 weergegeven. De rapportage van een jaar stuurt u ons voor 15 februari van het daarop volgend jaar toe.

Deze rapportages zijn tevens relevant als vinger aan de pols voor het bevoegd gezag. Als ze daar aanleiding voor geven treden wij met u daarover in overleg. Als het nodig is passen wij de ontheffing aan als daar aanleiding voor is, onder andere op basis van de rapportages.

C.3.2.6 Alternatievenafweging

Een mogelijk alternatief is dat ecologisch onderzoek achterwege gelaten kan worden. Het achterwege laten van de onderzoeken heeft weliswaar (tijdelijk) minder effect, maar het onderzoek is noodzakelijk om kennis, achtergronden en processen in vragen rond verspreiding, de staat van instandhouding, beheermaatregelen of bedreigingen van populaties te kunnen beantwoorden en onderbouwen. Hierdoor kunnen op de lange termijn negatieve effecten op de soorten worden voorkomen of beperkt. Echter, alleen door ecologisch veldonderzoek is het mogelijk informatie over beschermde soorten te vergaren.

De onderzoeken zijn locatie-specifiek omdat de onderzoeksvraag vaak samenhangt met de verspreiding en het habitatgebruik van de soort.

De methode en de middelen bieden wel diverse mogelijkheden om de impact van dergelijk onderzoek te beperken. Op basis van de onderzoeksdoelstelling en onderzoeksvraag wordt de minst invasieve onderzoeksmethode gekozen. Zover de onderzoeksvraag en de trefkans het toelaat worden de onderzoeken zodanig uitgevoerd dat zo min mogelijk verstoring in de voortplantingsperiode en winterrustperiode plaatsvindt.

Afhankelijk van de doelstelling van het onderzoek en de innovaties op het gebied van onderzoeksmethodes is traditioneel veldonderzoek niet altijd de beste optie. Een techniek als e-DNA is minder tot niet invasief en leidt niet tot verstoring of vernietiging van voortplantings- of rustplaatsen. Deze techniek wordt steeds verder verbeterd en de toepassingsmogelijkheden worden uitgebreid.

U vraagt een ontheffing voor een langere periode aan (20 jaar). Het gewoon hanteren van bestaande protocollen en/of kennisdocument doet geen recht aan de ontwikkelingen van technieken en voortschrijdend inzicht van veldecologen. Aanpassingen van protocollen en/of kennisdocumenten kosten tijd en de inzichten daarin lopen vaak achter op de praktijk. Als uitvoerder van onderzoek in het veld is het uw verantwoordelijkheid om inzicht te houden in de nieuwe methoden en middelen die minder impact op de natuur hebben en deze nieuwe inzichten ook toe te passen in de praktijk.

De methoden die u beschrijft zijn gangbare onderzoeksmethoden, veelal beschreven in protocollen en/of kennisdocumenten, opgesteld door natuurbeschermende organisaties van verschillende soortgroepen (belangenorganisaties).

U gaat in de meegestuurde handleidingen steeds na met welke methode u de doelstelling van het onderzoek bereikt met de minste verstoring van natuur. Deze handleidingen worden door u regelmatig gecontroleerd, aangevuld of aangepast. Om te borgen dat de handleidingen daadwerkelijk actueel blijven en uitgaan van de nieuwste inzichten leggen we in voorschrift 10 vast dat u minimaal een keer in de drie jaar uw onderzoeksprotocol aanpast. Een aangepast onderzoeksprotocol moet u aan ons voorleggen ter goedkeuring.

Het uitvoeren van het beoogde onderzoek zal bijdragen aan de kennisopbouw, behoud en ontwikkeling van de aangevraagde beschermde soortgroepen en hun leefgebieden. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing.

C.3.2.7 Wettelijk belang

Het ecologisch onderzoek is nodig 'in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats' en 'voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van soorten of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten'.

Het doel van het ecologisch veldonderzoek is de bescherming van beschermde soorten in een gebied. Vaak zijn er maatregelen nodig om voorkomende soorten in het gebied te behouden en de gunstige staat van instandhouding te borgen. Daarnaast draagt dit type onderzoek bij aan de kennisopbouw over het landelijk voorkomen van beschermde soortgroepen en het gedrag van soorten en het gebruik door hen van het landschap.

Wij zijn van oordeel dat het wettelijk belang 'bescherming van de wilde flora of fauna ...etc.' voldoende is aangetoond. Het doen van ecologisch onderzoek draagt bij aan het beschermen en in stand houden van wilde flora, fauna en natuurlijke habitats.

Het tweede belang is ook van toepassing aangezien de ontheffing wordt aangevraagd voor het uitvoeren van ecologisch onderzoek.

C.3.2.8 Beoordeling staat van instandhouding

In de aanvraag wordt voor alle soortgroepen aangegeven dat het onderzoek beperkt is in tijd en ruimte. De verstoring van soorten en beschadiging van rust- en voortplantingsplaatsen is slechts van tijdelijke duur. Er worden geen individuen van soorten aan de natuur onttrokken. Wij zijn het met u eens dat hierdoor de gunstige staat van instandhouding hierbij niet in het geding komt.

C.3.2.9 Toetsing aan overige vereisten

Op basis van de Wnb houden wij bij onze besluiten rekening met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied. Ook nemen we regionale en lokale bijzonderheden mee in de overweging. Wij zien in dit geval geen aanleiding voor een andere afweging op de aanvraag voor een ontheffing.

C.3.2.10 Eindconclusie toetsing

De gevraagde ontheffing van de verbodsbepalingen verlenen we. De gunstige staat van instandhouding van de betrokken soorten wordt niet aangetast. Bij elk ecologisch veldonderzoek wordt afgewogen of er een andere bevredigende oplossing voor handen is voor de onderzoeksmethode en het vangmiddel, waarbij geen of minder effecten op de beschermde soorten optreden. Er is een wettelijk belang aanwezig om de negatieve effecten op de betrokken soorten te rechtvaardigen. We verbinden wel voorschriften aan de ontheffing.

C.3.2.11 Zorgplicht blijft altijd gelden

Ongeacht wat in het besluit is weergegeven geldt altijd de zorgplicht, zoals deze is weergegeven in de Wnb. De zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dieren, planten en hun directe leefomgeving.

C.3.3 Adviezen

C.3.3.1 Bespreking van ontvangen adviezen

Burgemeester en Wethouders van alle gemeenten in de Provincie Overijssel zijn in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen op de aanvraag. Wij hebben van geen enkele gemeente een inhoudelijke reactie ontvangen. De gemeente Zwolle heeft laten weten de aanvraag ter kennisgeving aan te nemen en geen aanleiding te zien tot een inhoudelijke reactie.

D. SLOTCONCLUSIE

Er zijn geen belemmeringen om de aangevraagde ontheffing voor het doen van ecologisch (inventarisatie)onderzoek in de Provincie Overijssel te verlenen. Om de bescherming van natuurwaarden zo goed mogelijk te borgen zijn aan de ontheffing voorschriften verbonden.

BIJLAGE 1 t/m 3 - Onderzoeksprotocol

Losse bijlage toegevoegd!

Deze bijlage bestaat uit het meest recente onderzoeksprotocol van RAVON. Dit onderzoeksprotocol geeft informatie over beschermde soorten die voorkomen bij de onderzoeken door RAVON. Per soort of soortgroep staan de mogelijke onderzoeksmethodes waarbij een afweging gemaakt wordt wat de beste methode is. Het protocol wordt regelmatig gecontroleerd en aangepast door RAVON.

De beschreven (vang)middelen en inventarisatiemethoden zijn gebaseerd op in het ecologisch werkveld bestaande en beproefde protocollen, handleidingen en dergelijke. Per doelstelling van een ecologisch onderzoek is altijd de vraag aan de orde met welke methode en middelen deze bereikt kan worden met de minste verstoring van soorten en verblijfplaatsen.

Het onderzoeksprotocol bestaat uit drie documenten:

- Bijlage 1: 'Handleiding voor het monitoren van reptielen in Nederland'²²
- Bijlage 2: 'Handleiding NEM-Meetnet Beek- en Poldervissen'²³
- Bijlage 3: 'Handleiding voor het monitoren van Amfibieën in Nederland'²⁴

²² D2021-09-000770

²³ D2021-09-000772

²⁴ D2021-09-000773

BIJLAGE 4 – Desinfectie protocol veldwerk, RAVON

Versie: april 2020

Achtergrond

De huidziekte chytridiomycose, veroorzaakt door de schimmel *Batrachochytrium dendrobatidis* (Bd) en *B. salamandrivorans* (Bsal), veroorzaakt wereldwijd massale sterfte onder amfibieën, ook in Europa en in Nederland. In Nederland is de vuursalamander door introductie van de invasieve schimmel Bsal bijna uitgestorven. De schimmel is ook bij kamsalamander, Alpenwatersalamander en kleine watersalamander vastgesteld en kan sterfte bij deze soorten veroorzaken. Ook is vanaf 2010 ranavirus op meerdere plaatsen in Nederland aangetoond. Er zijn verschillende varianten van het ranavirus die ziekte kunnen veroorzaken bij vissen, amfibieën of reptielen. Ook herpesvirussen, *Saprolegnia*, *amphibiothecum* en nog vele andere ziekteverwekkers kunnen ziekte en sterfte bij amfibieën veroorzaken. Bovengenoemde amfibieziektes zijn niet schadelijk voor mensen.

Er komt steeds meer kennis over en belangstelling voor ziektes bij amfibieën die populaties kunnen bedreigen. Het is voornamelijk evident dat de mens een belangrijke rol speelt als verspreider van ziektes. Ongemerkt kunnen aan schoenzolen, schepnetten en emmers ziekteverwekkers van de ene naar de andere locatie worden gebracht. Om die reden kunnen activiteiten in het veld een potentieel risico vormen voor amfibieën.

Eenvoudige desinfectiemaatregelen die kleding en veldmaterialen ontsmetten zijn zeer effectief in het verminderen van de verspreiding van ziekteverwekkers naar nu nog 'schone' gebieden. In dit advies treft u eenvoudige, preventieve maatregelen aan die u kunt nemen. Dit advies richt zich alleen op de 'standaard' veldonderzoeksmethoden. Bij het verplaatsen van dieren is ook een grote kans op het verspreiden van ziektes. Wanneer herintroducties, verplaatsingen van dieren, etc. uitgevoerd worden gelden strengere hygiëne-eisen.

Referenties:

- Johnson, M. L., et al. (2003). DOI: 10.3354/dao057255
- Van Rooij, P., et al. (2017). DOI: 10.1371/journal.pone.0186269

Contact met RAVON: ziektes@ravon.nl

Advies:

- Hanteer amfibieën alleen als het echt noodzakelijk is. Er zijn geen beperkingen in het veld, zolang u voorzorgsmaatregelen neemt.
- Neem ook hygiënemaatregelen in acht als u met vissen, aquatische macrofauna, waterplanten of met reptielen in vochtige terreinen werkt (en de amfibieën ongemoeid laat).
- Amfibieën moeten altijd weer op de exacte vangstlocatie worden losgelaten.
- Als uw handen in contact komen met water of met amfibieën moeten wegwerphandschoenen (poederloos) worden gedragen. Nitril handschoenen (Eco Nitrile PF250) worden aangeraden vanwege het afdodend effect op Bd en Bsal. Neem ook desinfecterende handgel (ongeparfumeerd) mee.
- Alle materialen die tussen verschillende locaties¹ gebruikt worden, moeten worden gedesinfecteerd.
- Als u het water in bent gelopen, of contact hebt gemaakt met het water (of modder), moeten schoenen/laarzen/waadpak worden gedesinfecteerd.
- Parkeer uw auto iets verderop op een verhard pad en niet op (zachte modderige) vegetatie.
- Bd overleeft een korte periode (4 uur) van droogte niet, maar ranavirus en Bsal kunnen wel langer in leven blijven op droge oppervlakten. Het 4 uur laten drogen van je veldmaterialen tussen veldbezoeken door is dus voldoende effectief tegen Bd, maar niet volledig tegen ranavirus en Bsal.
- Dode en/of zieke amfibieën hebben een grote kans op de aanwezigheid van amfibieziektes en moeten daarom voorzichtig behandeld worden. Hanteer ze enkel met handschoenen, rapporteer zieke dieren en neem dode dieren mee (in een dubbele plastic zak). Neem bij het aantreffen van dode salamanders direct contact op met RAVON en meld ook vondsten van ziek uitziende dieren.

Let op: het meenemen van dieren kan enkel wanneer u daarvoor een geldige ontheffing heeft.
Neem contact op met RAVON voor meer informatie.

Reinigen en desinfecteren:

- Gebruik bij voorkeur 2 (of meer) sets materialen, zodat er geen chemicaliën gebruikt hoeven te worden in het veld.
 - Borstel plantenresten, modderkluiten, etc. af op de veldlocatie.
 - Spoel met water. Water uit een poel of vijver is prima. Zorg dat de materialen zo schoon mogelijk zijn.
 - Desinfecteer materialen op onderstaande manier, bij voorkeur thuis, en anders op ruime afstand van het oppervlaktewater en probeer geen residu in het milieu te laten komen. Gebruik bijvoorbeeld een emmer of bak om in te desinfecteren en voer de oplossing thuis op de voorgeschreven manier af.
 - Aangeraden ontsmettingsmiddelen zijn Virkon S (1% oplossing, gedurende ten minste 2 min.), bleek (minimaal 4% natriumhypochloriet) en 70% ethanol of spiritus (85% ethanol)². De minimale inwerktijd voor natriumhypochloriet en ethanol is respectievelijk 5 en 1 minuut. Gebruik altijd verse oplossingen.
 - Spoel de materialen na desinfectie goed na met schoon (leiding)water.
 - Was uw handen met een desinfectans en/of desinfecteer uw handen met een ongeparfumeerde desinfecterende handgel, verkrijgbaar bij vrijwel alle supermarkten en drogisten.
1. Een locatie wordt gedefinieerd als een unieke poel of een bekensysteem die/dat niet in directe verbinding staat met ander oppervlaktewater.
 2. Niet alle middelen mogen buitenhuis gebruikt worden en de regelgeving hieromtrent verandert regelmatig, houd hier rekening mee bij het te gebruiken ontsmettingsmiddel. Het is enkel toegestaan Virkon S te gebruiken in 'ruimtes bestemd voor het verblijf van mensen', en dus niet in de open lucht.